ŞEHR BİN HAVŞEB

Tabiînden, fıkıh ve kırâat âlimi, muhaddis. Rivâyet ettiği hadîslerin ekserisi Hasen derecesindedir. Şehr bin Havşeb (radıyallahü anh) dünyâya düşkün olmayan ve çok ibâdet eden büyük bir âlimdir. İsmi, Şehr bin Havşeb el-Eş'arî olup, Künyesi, Ebû Sa'îd'dir. (Ebû Abdullah veya Abdurrahmân da denildi). Aslen Şamlı olup 20 (m. 641)'de doğdu. Irak'a yerleşti. Beyt-ül-mâl emirliği yaptı ve 100 (m. 718)'de vefât etti. Şehr bin Havşeb hazretleri Esma binti Yezîd'in âzâdlı kölesi idi. Hazreti Âişe, Ümmü Seleme, Esma binti Yezîd, Ebû Hüreyre, Ümmü Habîbe, Bilâl-i Habeşî, Temim-i Dârî, Sevbân, Selmân-ı Fârisî, Ebû Zerr, Ebû Mâlik-il Eş'arî, Ebû Saîd-il Hudrî, İbni Ömer, Amr bin Âs ve daha bir çok zâttan (r.anhüm) hadîs-i şerîf öğrenmiştir. Kendisinden de Abdülhamid bin Behrâm, Katâde, Leys İbni Ebî Selîm, Âsım bin Behdele, Hakem bin Uteybe, Sabit el-Benânî ve birçok âlim hadîs-i şerîf rivâyetinde bulunmuşlardır, İbni Ebî Hayseme ve Muâviye bin Sâlih, İbni Maîn'den rivâyetle onun sika (güvenilir, sağlam) olduğunu söylemişlerdir. Sa'dî ise; onun hadîslerinin Peygamberimize (aleyhisselâm) ittisali, rivâyet zinciri çok sağlam olduğunu söylemiştir. Ahmed bin Hanbel, Abdülhamid bin Behrâm'ın rivâyet ettiği hadîs-i şerîfler, Şehr bin Havşeb'in rivâyetlerine çok yakındır. Abdurrahmân Şehr'in hadîslerini ezberler sûre gibi okurdu. Ondan yetmiş kadar hadîs-i şerîf rivâyet etti, buyurmuş. İmâm-ı Buhârî ve Tirmizî ise, onun rivâyet ettiği hadîslerinin, hasen hadîs derecesinde olduğunu ve rivâyete ehil olduğunu beyân etmişlerdir. Ahmed bin Abdullah el-Iclî, onun Şamlı sika râvilerden olduğunu zikretmiştir.

Ebû Hüreyre'den (radıyallahü anh) rivâyetle Şehr bin Havşeb buyurdu ki: Îsâ (aleyhisselâm) bir gün havârileriyle otururken, kanatları inci ve yakutlarla süslü bir kartal geldi, yanlarına kondu. Bu kartalın şimdiye kadar gördüklerine hiç benzemeyen, insanı büyüleyen bir güzelliği vardı. Îsâ (aleyhisselâm) "Bu kartala dikkat ediniz, kaçırmayınız. Muhakkak bizlere ibret için gönderildi" buyurdu. Biraz sonra kartalın üzerindeki deri soyulmaya ve o göz alıcı güzelliği gitmeye başladı. Öyle oldu ki içinden tüyleri dökülmüş siyah korkunç bir canavar çıktı. Herkes ondan korktu ve biraz önce sevip hayran kaldıkları o hayvandan tiksindiler. Bir müddet sonra bu hayvan, yakındaki suya doğru gitti. Kendini su ile yıkayıp temizledi ve eski güzelliğini elde etti. Tüyleri, göz alan kanatları inci ve yakutlarla dolu bir kartal hâline geldi. Bunun üzerine Îsâ (aleyhisselâm) havarilerine buyurdu ki: "İşte sizler için olan ibret bu idi." Havariler "Nasıl?" diye sorunca, "Bir mü'min günah işlemeyip, Allahü teâlâya karşı olan kulluk vazîfelerini yapınca, bu kartalın ilk hâli gibi güzel olur, herkes onu beğenir, ona gıbta eder (imrenir). Günah işleyip Allahü teâlâya âsi olduğu zaman üzerindeki güzellik gider, çirkinleşir. Mü'min bu günahı, bu çirkinliği hakîki tövbe suyuyla yıkar ya'nî tövbe ederse, kartalın yıkanıp güzelleştiği

gibi güzelleşir. Çünkü Allahü teâlâ tövbe edenlerin tövbesini kabûl eder."

İmâm-ı Ahmed bin Hanbel, Abdullah bin Numeyr ve Hafs bin Gıyâs, Şehr bin Havşeb'den rivâyetlerinde Şehr (r.aleyh) buyurdu ki: Azrail (aleyhisselâm), Hazreti Süleymân ile dost, arkadaş idi. Birgün Süleymân aleyhisselâmın amcasının oğlu yanındayken ziyârete geldi. Süleymân (aleyhisselâm) "Azrail bana geldi, yanımdaki amcamın oğluna dikkatli bir şekilde baktı ve sonra gitti. Amcamın oğlu olan genç bana, bu zâtın kim olduğunu sordu. Ona bu kimsenin Azrail (aleyhisselâm) olduğunu söyledim. Bunun üzerine genç; "O bana çok dikkatli baktı, ondan korktum. Rüzgâra emret beni Hindistan'a atsın" dedi. Süleymân (aleyhisselâm) rüzgâra emretti. O genci Hindistan'a götürdü. Azrail (aleyhisselâm) Hazreti Süleymân'a geri geldiği zaman ona "Amcamın oğlu yanımdayken niçin ona dikkatlice baktın ve korkuttun. Benden, rüzgârın kendisini Hindistan'a götürmesini istedi. Ben de rüzgâra emrettim, onu Hindistan'a götürdü." Azrail (aleyhisselâm) "Allahü teâlâ onun rûhunu Hindistan'da almamı emretti. Onu senin yanında görünce hayret ettim. Onun için dikkatli baktım. Hindistan'a gittim ve orada onun rûhunu aldım" cevâbını verdi.

Fudayl bin Iyâd, Hişâm bin Hassan ve Atâ el-Attâr, Şehr bin Havşeb'ten rivâyetlerinde buyurdu ki: "Cennet ehlinin Cennette en çok okuyacağı sûreler Tâhâ ve Yâsîn'dir." Cennetteki Tûbâ ağacını anlatırken şöyle buyurdu: "Tûbâ, bütün Cennet ağaçlarının kendisinden çıktığı bir ağaçtır. Onun dalları bütün Cennetin etrâfını kaplamıştır."

Yenilen ve yedirilen yemeklere çok dikkat edilmesini isterdi. Buyurdu ki: "Bir yiyecekte dört şey olduğu zaman o yiyecek, tam bir yenilecek şey olur. Birincisi, aslı helâlden olacak, ikincisi, yenilmeğe başlarken Besmele-i şerîf çekilecek, üçüncüsü, yemekte misâfir olacak, dördüncüsü, yemek bittiği zaman Allahü teâlâya hamd edilecek. Bu dört şey bir yemekte bulunursa onun şânı tamamlanmış, hakkı verilmiş olur."

Buyurdu ki: "Azrail'in (aleyhisselâm) elinde, insanların ecellerinin yazılı olduğu bir levha bulunur. Emrinde ayakta bekleyen can alıcı melekleri vardır. Azrail (aleyhisselâm) levhaya bakar kimin eceli gelirse emrindeki ayakta bekleyen meleklere; "Bu kimsenin rûhunu kabzediniz, alınız, şu kimsenin rûhunu kabzediniz" diye emreder. Onlar da emredilen şeyi yaparlar."

Şehr bin Havşeb hazretleri, dinden bir şey anlatanın söylediğini evvelâ kendisinin yaşamasını ve sadece Allah rızâsı için söylenilmesini isterdi. Buyurdu ki: "Va'z ve nasîhat edenler eğer kalbden, Allah rızâsı için söylerlerse, onların nasîhatları dinliyenlerin kalblerine girer, onlara te'sîr eder."

Abdullah bin Muhammed bin Ca'fer ve Fudayl bin Iyâd'dan rivâyetle âhirette olacak hâllerden şöyle haber verdi: Kıyâmet koptuğu zaman yer yüzü uzatılır ve çok düzgün bir hâle getirilir. Sonra insanlar ve cinler (dirilerek) toplanır ve hepsi düzgün saflar yaparlar. Sonra melekler de gelirler saf saf olurlar. İnsanlar ve cinlerin üzerinde bulunurlar. Yeryüzü onların yüzlerinden parlar. Orada olanların hepsi secdeye kapanırlar. Sonra tekrar kalkarak saf yaparlar. Melekler arzı taşırlar. Herkesin dehşete düştüğü o günde Allahü teâlâ "Bugün mülk kimin içindir?" buyurur. O günde Allahü teâlâya cevap verecek bir kimse bulunmaz Allahü teâlâ azamet ve celâli ile yine kendisi"Bu mülk ve saltanat tek ve kahhâr olan Allahü teâlâ içindir. Bugün her kul yaptığının karşılığını alır. Bugün hiç bir kimse zulme ve haksızlığa uğramaz. Muhakkak ki, Allahü teâlâ herkesin hesabını çabucak görendir" diye cevap verir. O halde insan, kendisinden başka bir mâlik, sahip, güç ve kuvvet sahibi bulunmayan Allahü teâlâya ve O'nun huzûruna çıkıp hesâb vereceği bir güne hazırlanmalıdır. Şehr bin Havşeb (radıyallahü anh) Allahü teâlâya kulluk eden, O'nun için uyumayan ve her an O'nu hatırlayan kullarını âhirette kavuşacakları ni'metleri İbni Abbâs'dan (radıyallahü anh) şöyle rivâyet etti: "Kıyâmet günü arz (yer yüzü) uzatılır düz bir hâle getirilir, insanlar ve cinler toplanırlar. Bir melek onlara "Bugün kerem sahibi olanların kimler olduklarını öğreneceksiniz" diye nidâ eder. Her hâlinde Allahü teâlâya hamd eden kimselerin kalkmasını emreder. Onlar kalkarlar ve Cennete götürülürler. Bundan sonra münâdî tekrar nidâ eder ve geceleri uyumayıp Allahü teâlâya ibâdet edenlerin kalkmasını emreder. Onlar kalkarlar ve Cennete götürülürler. Münâdî aynı şekilde yine nidâ eder ve bu sefer de alış-verişleri, ticâretleri kendilerine Allahü teâlânın zikrini unutturmayan kimselerin kalkmasını emreder. Onlarda kalkar ve Cennete götürülürler.

Buyurdu ki: Lokman (aleyhisselâm) oğluna nasihatinde “Ey oğlum, âlimlere karşı öğünmek ve sefîh aşağı kimselerle münâkaşa etmek için ilim öğrenme, ilminle meclislerde riyakârlık yapma. Cahilliğe rağbet edip, zor gelmesinden dolayı ilmi terk etme. Sen Allahü teâlâyı zikreden (ilim meclisi) gördüğün zaman onlarla beraber otur. Eğer sen âlim isen senin ilmin onlara fayda verir. Eğer sen câhil isen onlar sana ilim öğretirler. Umulur ki Allahü teâlânın onların üzerine saçtığı rahmetten onlarla beraber sana da saçılır. Ey oğlum! Allahü teâlâyı zikretmeyen, hatırlamayan bir topluluğa rastladığın zaman onlarla beraber oturma. Eğer sen âlim isen ilminin onlara bir faydası olmaz, yok câhil isen senin cehâletin artar. Allahü teâlâ bu cemaata gadap ettiği zaman, onlarla beraber sen de gadaba uğrayabilirsin.”

Ebî Mâlik, Şehr’den rivâyetle: Peygamber efendimize bir kişi geldi ve “Yâ Resûlallah, ben çok uzun boylu büyük bir adam gördüm. Başı gökyüzünü geçiyordu, benimle güreşmek istedi. Güreştik, onu yere vurdum. Sonra başka cılız, zayıf küçücük bir adam geldi. Güreşmek istedi. Sen kim oluyorsun ki ben çok büyük adamı yendim. Onu yere vurdum dedim. Güreştik beni yakaladı ve ateşe attı.” Bunun üzerine Peygamberimiz (aleyhisselâm): “Uzun ve çok büyük gördüğün, büyük günahlardır. Sen onlardan korkar ve sakınırsan, onları işlememekte yardım olunursun. Küçük adam ise, küçük günahlardır, hattâ günah bile kabûl etmeyip hiçe saydığı günahlardır ki sen onları yüklenir, yaparsın. Onlar da seni Cehenneme götürür.” Bunun üzerine Şehr bin Havşeb (r.aleyh) hiçbir günahın küçük görülmesini istemezdi.

Şehr bin Havşeb yine Ebû Hüreyre’den rivâyetle Peygamberimiz (aleyhisselâm) buyurmuştur ki: “İlim Süreyya yıldızında dahi olsa Fârisoğullarından birisi onu alır getirir.” Bu hadîs-i şerîf İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfe hazretleri için buyurulmuştur.

Yine Ebû Hüreyre’den (radıyallahü anh), Peygamberimiz (aleyhisselâm) “Peygamberler ve Resûller Cennet ehlinin efendileridir, şehîdler Cennet ehlinin kumandanlarıdır, Kur’ân-ı kerîmi hakkıyla okuyan hafızlar ise Cennet ehlinin ârifleridir” buyurdu.

Şehr bin Havşeb yine Ebû Hüreyre’den (radıyallahü anh) rivâyetle Peygamberimiz (aleyhisselâm) “İnsanların en kötüsü, başkasının dünyâsı ile kendi âhıretini yıkandır” buyurdu.

Şehr bin Havşeb, İbni Abbâs’dan (radıyallahü anh) rivâyetle Peygamberimiz (aleyhisselâm): “Allahü teâlânın gökten indirdiği hiçbir yağmur ve esen rüzgâr yoktur ki o ölçüsüz olsun. Ancak Nûh tufanında, Ad kavminin helak olduğu gün böyle olmadı. Nûh tufanı günü, su Allahü teâlânın emri ile hazinelerinden taştı ve ona hiçbir yol, ölçü olmadı. Ad kavminin helak edildiği zaman da rüzgâr Allahü teâlânın emri ile hiçbir ölçü ve yol olmadan (korkunç şekilde her yerden) esti.” Nûh tufanında ve Ad kavminin üzerine esen rüzgâr Allahü teâlâya âsi olan ve onun emirlerini hiçe sayıp alay eden iki kavmi helak etti, yok etti. Ancak peygamberlerine tâbi olanlar kurtuldular. Şehr bin Havşeb, Abdullah bin Selâm’dan (radıyallahü anh) rivâyetle: “Eshâb-ı kiram (radıyallahü anh) toplanmışlar, Allahü teâlânın zâtının nasıl olduğunu düşündükleri bir sırada, Peygamberimiz (aleyhisselâm) çıkageldi. Onlara “Neyi düşünüyorsunuz?” diye sordu. Onlar da “Biz Allahü teâlânın zâtını, Allahü teâlânın nasıl olduğunu düşünüyoruz” cevâbını verdiler. Peygamberimiz (aleyhisselâm) “Sizler Allahü teâlânın zâtını düşünmeyiniz, O’nun yarattığı mahlûkları düşününüz. O mahlûkların yaratılışındaki hikmeti, nizâmı, intizâmı, akılları durduran incelikleri düşününüz”buyurdular.

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-6, sh. 59

2) Mîzân-ül-i’tidâl cild-2, sh. 283

3) Tehzîb-üt-tehzîb cild-4, sh. 369

4) Tabakât-ı İbni Sa’d cild-7, sh. 449

5) El-A’lâm cild-3, sh. 178